

IDŹ DO

PRZYKŁADOWY ROZDZIAŁ

SPIS TREŚCI

KATALOG KSIĄŻEK

KATALOG ONLINE

ZAMÓW DRUKOWANY KATALOG

TWÓJ KOSZYK

DODAJ DO KOSZYKA

CENNIK I INFORMACJE

**ZAMÓW INFORMACJE
O NOWOŚCIACH**

ZAMÓW CENNIK

CZYTELNIA

FRAGMENTY KSIĄŻEK ONLINE

Jak prowadzić księgę przychodów i rozchodów

Autor: Romuald Gabrysz

ISBN: 83-7361-937-2

Format: A5, stron: 244

Podatkowa księga przychodów i rozchodów to najpopularniejsza w Polsce forma rozliczania się z urzędem skarbowym. Do prowadzenia książki przychodów i rozchodów zobowiązane są osoby wykonujące działalność gospodarczą, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie. Wiele firm powierza prowadzenie księgowości biurach rachunkowym, ale sporo przedsiębiorców decyduje się na samodzielne księgowanie swoich wydatków i kosztów. Opanowanie schematów księgowania nie jest trudne, ale wymaga praktyki. Przedsiębiorcy rozpoczynający działalność spotykają się z wieloma problemami związanymi z prawidłowym odnotowywaniem zdarzeń księgowych.

„Jak prowadzić księgę przychodów i rozchodów” to poradnik dla przedsiębiorców i księgowych zajmujących się tą właśnie formą księgowości. Przedstawiono w nim sposoby księgowania różnych zdarzeń gospodarczych oraz wymagania stawiane takim zapisom w ewidencjach podatkowych z uwzględnieniem różnic, jakie występują pomiędzy wpisami płatników podatku VAT a wpisami podmiotów zwolnionych z tego obowiązku. Omówiono tu również najczęstsze błędy popełniane przy prowadzeniu książki przychodów i rozchodów. Każde z zagadnień jest opatrzone praktycznymi przykładami ułatwiającymi zrozumienie tematu.

- Koszty i przychody
- Amortyzacja składników majątku przedsiębiorstwa
- Dokonywanie wpisów w książce przychodów i rozchodów
- Spis z natury
- Ewidencjonowanie wyposażenia
- Księgowanie należności nieściągalnych
- Korekta błędów dokonanych podczas księgowania

Jeśli chcesz uniknąć błędów i kontroli, musisz poznać wszystkie zasady prowadzenia książki przychodów i rozchodów.

Spis treści

Od autora	9
Część I Informacje ogólne	11
1. Podmioty zobowiązane	13
1.1. Zwolnienie od obowiązku prowadzenia PKPiR	14
1.2. Zryczałtowane formy opodatkowania	14
1.3. Karta podatkowa	15
1.4. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	16
1.5. Zawiadamianie naczelnika urzędu skarbowego o wyborze formy opodatkowania	19
1.6. Zadania	22
2. Koszty i przychody	25
2.1. Koszty uzyskania przychodów	26
2.2. Przychody i moment ich powstania	27
2.3. Zadania	29
3. Amortyzacja składników majątku	31
3.1. Składniki majątku nie podlegające amortyzacji	31
3.2. Składniki majątku, podlegające amortyzacji	32
3.3. Ustalenie wartości początkowej składników majątku	36
3.4. Zmiana wartości środków trwałych	39
3.5. Ewidencja środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych	40
3.6. Ustalenie stawki i metody amortyzacji	41
3.7. Zadania	53

4. Umowy leasingu	55
4.1. Wiadomości ogólne	55
4.2. Leasing i koszty uzyskania przychodów	55
5. VAT w PKPiR	59
5.1. Wiadomości ogólne	59
5.2. Zwolnienia od podatku VAT	60
5.3. Zwolnienie lub VAT	62
5.4. Zadania	64
Część II Dowody księgowe i ich rodzaje	65
6. Ogólne zasady dotyczące dowodów księgowych	67
7. Dowody księgowe — omówienie	69
7.1. Faktura VAT	69
7.2. Faktura korygująca	72
7.3. Nota korygująca	73
7.4. Rachunek	75
7.5. Faktura VAT RR	75
7.6. Faktura wewnętrzna	76
7.7. Inne dokumenty, traktowane jak faktura VAT	77
7.8. Paragony	78
7.9. KP i KW	79
7.10. Lista płac	79
7.11. Dowody przesunięć	80
7.12. Dienne zestawienie sprzedaży	80
7.13. Miesięczne zestawienie raportów dobowych	80
7.14. Nota księgowa	81
7.15. Inne dowody księgowe	81
7.16. Dowód wewnętrzny	81
7.17. Rozliczenie kosztów podróży służbowej i wartości diet	83
7.18. Opis otrzymanego materiału lub towaru handlowego	83
7.19. Ewidencja zwrotów	84
7.20. Zadania	84

Część III Poznaj Podatkową Księgę Przychodów i Rozchodów 85

8. Podatkowa Księga Przychodów i Rozchodów 87

- 8.1. Termin założenia PKPiR 87
- 8.2. Strona tytułowa 87
- 8.3. Dokonywanie zapisów w PKPiR — wiadomości ogólne 88
- 8.4. Terminy dokonywania zapisów w księdze 92
- 8.5. PKPiR w biurze rachunkowym 94

9. PKPiR dla rolników 95

- 9.1. Dokonywanie zapisów w PKPiR dla rolników — wiadomości ogólne 95
- 9.2. Ustalenie dochodu rocznego na podstawie danych z PKPiR dla rolników 97

10. Ewidencje dodatkowe 99

- 10.1. Ewidencja kupna i sprzedaży wartości dewizowych 99
- 10.2. Ewidencja pożyczek i zastawionych rzeczy 100
- 10.3. Ewidencja sprzedaży 101
- 10.4. Ewidencje sprzedaży i zakupu VAT 103
- 10.5. Ewidencja wyposażenia 104
- 10.6. Karty przychodów pracowników 105
- 10.7. Pozostałe ewidencje 106
- 10.8. Zadania 107

Część IV Zapisy w księdze 109

11. Wydatki poniesione przed rozpoczęciem działalności, spis z natury 115

- 11.1. Spis z natury 116
- 11.2. Wydatki związane z zakupem składników majątkowych podlegających amortyzacji 120
- 11.3. Wydatki związane z zakupem wyposażenia, pozostałe wydatki 121
- 11.4. Wydatki przed rozpoczęciem działalności a VAT 121

12. Wyposażenie 123

- 12.1. Ewidencjonowanie w PKPiR 124
- 12.2. Likwidacja wyposażenia 124
- 12.3. Wyposażenie przy likwidacji działalności 124

13. Amortyzacja środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych	125
14. Straty w środkach trwałych, likwidacja środków trwałych	127
14.1. Strata w środkach trwałych	127
15. Zakup towarów handlowych i materiałów, koszty uboczne zakupu	131
15.1. Koszty uboczne zakupu	131
15.2. Zakup towarów i materiałów dokumentowany fakturą lub rachunkiem	132
15.3. Zwrot towaru, korekta faktury, faktura z błędem	135
15.4. Faktura w walucie obcej, różnice kursowe	136
15.5. Zakupy towarów handlowych od osób fizycznych	137
15.6. Straty w towarach handlowych, wypłata odszkodowania	144
15.7. Przekazanie towarów (materiałów) na potrzeby osobiste	146
15.8. Przekazanie towarów (materiałów) na potrzeby działalności	147
15.9. Przesunięcia towarów i materiałów między zakładami	148
15.10. Rabat od dostawcy	150
15.11. Darowizna towarów handlowych	150
15.12. Darowizna wyrobów gotowych	151
15.13. Różne kategorie kosztu na jednej fakturze zakupu	151
16. Wynagrodzenia i świadczenia	153
16.1. Wynagrodzenia i składki	153
16.2. Ekwiwalenty, odszkodowania, inne składniki list płac	156
16.3. Wynagrodzenia z tytułu umów zlecenia i umów o dzieło	158
16.4. Wynagrodzenia w naturze	159
17. Wierzytelności nieściągalne	161
17.1. Odpis aktualizujący wysokość należności	165
17.2. Umorzenie należności	167
18. Reklama i reprezentacja	169
18.1. Wydatki limitowane i Nielimitowane	169
18.2. Zużycie na cele reklamy i reprezentacji a podatek VAT	170
18.3. Przekazanie na cele reklamy i reprezentacji a podatek VAT	171
19. Koszty usług finansowych	173
20. Straty w środkach pieniężnych	175

21. Podróże służbowe	177
21.1. Podróż służbowa na terenie kraju	177
21.2. Podróż służbowa poza terenem kraju	179
22. Samochód w firmie	181
22.1. Samochód osobowy	181
22.2. Samochód ciężarowy, inne pojazdy	187
23. Koszty pozostałe	189
24. Przychody ze sprzedaży towarów i usług, zwroty i rabaty	193
25. Pozostałe przychody	201
26. Podsumowania na koniec miesiąca i roku	209
27. Zakończenie działalności	211
27.1. Zadania	213
Część V PKPiR jako dowód w postępowaniu podatkowym	215
28. Rzetelność i niewadliwość PKPiR	217
28.1. Niewadliwość PKPiR	217
28.2. Rzetelność PKPiR	218
28.3. Ustalenie dochodu w drodze oszacowania	219
28.4. Sankcje w przypadku uznania ksiąg za nierzetelne lub wadliwe	221
29. Kontrola wewnętrzna	223
30. Korekta błędnych zapisów i dowodów księgowych	227
30.1. Korekta błędnych zapisów w księdze	227
30.2. Poprawianie błędnych dowodów księgowych	227
30.3. Następstwa poprawienia błędnych zapisów	228
Dodatki	229
Słowniczek pojęć używanych w książce	231
Rozwiązania zadań	235
Skorowidz	239

3

Amortyzacja składników majątku

3.1. Składniki majątku nie podlegające amortyzacji

Amortyzacji nie podlegają:

- 1.** grunty i prawa wieczystego użytkowania gruntów;
- 2.** budynki mieszkalne wraz ze znajdującymi się w nich dźwigami lub lokale mieszkalne, służące prowadzonej działalności gospodarczej lub wdzierżawiane albo wynajmowane na podstawie umowy, jeżeli podatnik nie podejmie decyzji o ich amortyzowaniu;
- 3.** dzieła sztuki i eksponaty muzealne;
- 4.** wartość firmy, jeżeli wartość ta powstała w inny sposób niż w wyniku nabycia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części w drodze:
  - ♦ kupna;
  - ♦ przyjęcia do odpłatnego korzystania, a odpisów amortyzacyjnych, zgodnie z przepisami rozdziału 4a ustawy o pdof dokonuje korzystający;
- 5.** składniki majątku nieużywane na skutek zaprzestania działalności, w której były wykorzystywane; przestaje się je amortyzować od miesiąca następującego po miesiącu, w którym zaprzestano tej działalności.

3.2. Składniki majątku, podlegające amortyzacji

I. Amortyzacji podlegają, nie wymienione w rozdziale 3.1, stanowiące własność lub współwłasność podatnika, nabyte lub wytworzone we własnym zakresie, kompletne i zdatne do użytku w dniu przyjęcia do używania:

- 1.** budowle, budynki oraz lokale będące odrębną własnością,
- 2.** maszyny, urządzenia i środki transportu,
- 3.** inne przedmioty — o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, wykorzystywane przez podatnika na potrzeby związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą albo oddane do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub umowy leasingu, zwane środkami trwałymi.

II. Amortyzacji podlegają również, niezależnie od przewidywanego okresu używania:

- 1.** przyjęte do używania inwestycje w obcych środkach trwałych, zwane dalej „inwestycjami w obcych środkach trwałych”,
- 2.** budynki i budowle wybudowane na cudzym gruncie,
- 3.** składniki majątku, wymienione w części I, nie stanowiące własności lub współwłasności podatnika, wykorzystywane przez niego na potrzeby związane z prowadzoną działalnością, na podstawie umowy leasingu zawartej z właścicielem lub współwłaścicielami tych składników — jeżeli zgodnie z przepisami rozdziału 4a ustawy o pdof odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający,
- 4.** tabor transportu morskiego w budowie, sklasyfikowany w Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) w grupie „statki” o symbolu 35.11, zaliczone do branży 1051 – 1053 Systematycznego Wykazu Wyrobów (SWW) Głównego Urzędu Statystycznego.

Składniki majątku, wymienione w punktach I i II są w rozumieniu ustawy o pdof środkami trwałymi.

Składniki majątku, wymienione w punktach III i IV są w rozumieniu ustawy o pdof wartościami niematerialnymi i prawnymi.

III. Amortyzacji podlegają również nabyte, nadające się do gospodarczego wykorzystania w dniu przyjęcia do używania:

- 1.** spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego,
- 2.** spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego,

3. prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej,
4. autorskie lub pokrewne prawa majątkowe,
5. licencje,
6. prawa do: wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych, wzorów zdobniczych,
7. wartość stanowiąca równowartość uzyskanych informacji związanych z wiedzą w dziedzinie przemysłowej, handlowej, naukowej lub organizacyjnej (know-how) — o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, wykorzystywane przez podatnika na potrzeby związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą albo oddane przez niego do używania na podstawie umowy licencyjnej (sublicencji), umowy najmu, dzierżawy lub umowy leasingu.

IV. Amortyzacji podlegają także, niezależnie od przewidywanego okresu używania:

1. wartość firmy, jeżeli wartość ta powstała w wyniku nabycia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części w drodze:
  - ♦ kupna;
  - ♦ przyjęcia do odpłatnego korzystania, jeśli odpisów amortyzacyjnych, zgodnie z przepisami rozdziału 4a ustawy o pdof (dotyczącym umów leasingu), dokonuje korzystający;
2. koszty prac rozwojowych zakończonych wynikiem pozytywnym, który może być wykorzystany na potrzeby działalności gospodarczej podatnika, jeżeli:
  - ♦ produkt lub technologia wytwarzania są ściśle ustalone, a dotyczące ich koszty prac rozwojowych wiarygodnie określone,
  - ♦ techniczna przydatność produktu lub technologii została przez podatnika odpowiednio udokumentowana i na tej podstawie podatnik podjął decyzję o wytwarzaniu tych produktów lub stosowaniu technologii oraz
  - ♦ z dokumentacji dotyczącej prac rozwojowych wynika, że koszty prac rozwojowych zostaną pokryte spodziewanymi przychodami ze sprzedaży tych produktów lub zastosowania technologii;
3. składniki majątku, wymienione w cz. III, nie stanowiące własności lub współwłasności podatnika, wykorzystywane przez niego na potrzeby związane z prowadzoną działalnością na podstawie

umowy leasingu, zawartej z właścicielem lub współwłaścicielami albo uprawnionymi do korzystania z tych wartości — jeżeli zgodnie z przepisami rozdziału 4a ustawy o pdof odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający.

Wartość początkowa do 3500 zł

Podatnicy mogą nie dokonywać odpisów amortyzacyjnych od składników majątku, o których mowa w tym rozdziale, jeśli ich wartość początkowa określona zgodnie z przepisami ustawy o pdof nie przekracza 3 500 zł; wydatki poniesione na ich nabycie stanowią wówczas koszty uzyskania przychodów w miesiącu oddania ich do używania.

Najpierw w kosztach, potem amortyzacja

Może zdarzyć się sytuacja, że podatnik przewidywał, iż nabywany lub wytworzony przez niego składnik majątku o wartości początkowej przekraczającej 3500 zł będzie używany krócej niż rok, i odpowiednią jego wartość zaliczył do KUP. Jeśli okaże się, że faktyczny okres używania przekroczy rok, podatnik jest obowiązany, w pierwszym miesiącu następującym po miesiącu, w którym ten rok upłynął:

1. zaliczyć składniki do środków trwałych albo wartości niematerialnych i prawnych, przyjmując je do ewidencji środków trwałych w cenie nabycia albo koszcie wytworzenia;
2. zmniejszyć koszty uzyskania przychodów o różnicę między ceną nabycia lub kosztem wytworzenia a kwotą odpisów amortyzacyjnych, przypadającą na okres ich dotychczasowego używania, obliczonych dla środków trwałych przy zastosowaniu stawek amortyzacyjnych określonych w wykazie rocznych stawek amortyzacyjnych, a dla wartości niematerialnych i prawnych — przy zastosowaniu zasad określonych w art. 22m ustawy o pdof;
3. stosować ustalone stawki amortyzacji w całym okresie dokonywania odpisów amortyzacyjnych;
4. wpłacić, w terminie do 20. dnia tego miesiąca do urzędu skarbowego kwotę odsetek, naliczonych od dnia zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów, wydatków na nabycie lub wytworzenie we własnym zakresie składników majątku do dnia, w którym okres ich używania przekroczył rok, i naliczoną kwotę odsetek wykazać w składanych deklaracjach miesięcznych lub w zeznaniu rocznym, jeśli termin płatności odsetek przypada w grudniu.

Podatnik może jednak zorientować się wcześniej, że składnik majątku będzie używany dłużej niż rok. Może również wtedy umieścić ten składnik w ewidencji środków trwałych. Odsetki nalicza się do dnia zaliczenia składnika majątku do środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych.

Odsetki wynoszą 0,1% za każdy dzień, są więc znacznie wyższe niż odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych.

Jeżeli różnica, obliczona na zasadach określonych w pkt 2. jest wyższa od kosztów danego miesiąca, nierozliczona nadwyżka kosztów pomniejsza koszty w następnych miesiącach.

Przykład 3.1.

Janusz podpisał duży kontrakt na dostawę materiałów budowlanych na budowę kontrahenta. Wyliczył, że opłaca mu się kupić samochód ciężarowy dla celów realizacji tego kontraktu, a po jego zakończeniu, sprzedać go ze względu na brak możliwości dalszego efektywnego wykorzystania. Czas realizacji kontraktu przewidziano na 8 miesięcy, więc ciężarówkę Janusz kupił 31 marca 2004 r. za 55 000 zł i zaliczył wydatek bezpośrednio do kosztów uzyskania przychodów. Jednak 15 października kontrahent zwrócił się do niego z propozycją zawarcia następnej umowy, której czas realizacji wyniósłby kolejne 8 miesięcy. Ponieważ ciężarówka spisywała się bardzo dobrze, Janusz zaczął się zastanawiać, czy ująć ją w ewidencji środków trwałych firmy z dniem 31.10. 2004 r., czy też sprzedać i kupić następną, zaliczając wydatek znowu jednorazowo do kosztów uzyskania przychodu. Decyzję uzależnił od ustalenia, jakiej wielkości odsetki będzie musiał zapłacić, i ile wyniesie zaliczka na podatek dochodowy od kwoty pomniejszenia kosztów uzyskania.

Obliczenia w tym przypadku wyglądają następująco:

1. Wyliczenie różnicy między ceną nabycia a obliczoną kwotą odpisów amortyzacyjnych, przypadającą na okres ich dotychczasowego używania:

Roczna stawka amortyzacji dla samochodów ciężarowych: 20%

Roczna kwota amortyzacji: 11 000 zł

Miesięczna kwota amortyzacji: 916,67 zł

Liczba miesięcy, w których amortyzowany byłby samochód, gdyby został ujęty w ewidencji środków trwałych: 7

Kwota amortyzacji: $916,67 \times 7 = 6416,69$ zł

Różnica, zmniejszająca KUP: $55\,000\text{ zł} - 6416,69\text{ zł} = 48\,583,31\text{ zł}$

2. Wyliczenie odsetek do zapłaty:

$$48\,583,31\text{ zł} \cdot 0,1\% \cdot 214 = 10\,396,83\text{ zł}$$

Odsetki stanowiąć będą koszt uzyskania przychodów.
